

Fra fengsels- og tvangsarbeidsvesenet i Norge i 1950.

Av byråsjef i Justisdepartementet *Ole An. Herud.*

Det daglige middeltall for fanger og tvangsarbeidere i de forskjellige anstalter har stillet seg slik sammenlignet med de to foregående regnskapsår:

<i>Landsfengslene:</i>	1947/48	1948/49	1949/50
Menn	371	354	334
Kvinner	12	12	9
Tilsammen	383	366	343
<i>Kretsfengslene og hjelpefengslene:</i>			
Botsonere	201	251	250
Andre straffanger	418	349	310
Varetektsfanger	778	572	446
Tilsammen	1.397	1.172	1.006
<i>Tvangsarbeidshusene:</i>			
Menn	353	410	374
Kvinner	23	20	27
Tilsammen	376	430	401
Samtlige foran nevnte anstalter	2.156	1.968	1.750
Herav på vann og brød (i krets- og hjelpefengsler)	167	141	104

Forvarings- og sikringsfangene er regnet med under den anstalt de er anbragt i.

De landssvikfanger som er mottatt i de ordinære fengsler er med i foranstående oppgaver. Det dreier seg om noen ganske få, idet landssvikfangene ellers har sonet i særskilte anstalter, som ikke er tatt med i foranstående oppgaver.

Det samlede antall fanger og tvangsarbeidere pr. 31. desember i nedennevnte år var i de ordinære anstalter:

	1948	1949	1950
Herav landssvikfanger	1867	1680	1515
	102	22	10

I landssvikanstaltene satt der ved utgangen av 1950 i alt 211 menn (derav 41 tyske) og 6 kvinner.

Sikringsmidler mot farlige forbrytere.¹⁾

Antallet av dommer som er avsagt i de 5 siste år 1946—1950 (og som Strafferegistret har fått melding om) utgjør henholdsvis 64, 133, 110, 141 og 108. Tallene vil ikke være helt nøyaktige da erfaring viser at det tar noen tid før Strafferegistret får melding om sikringsdommene, særlig hvis vedkommende sikringsdømte først skal utholde fengselsstraff.

Den bemyndigelse som er gitt i de avsagte dommer omfatter:

	§ 39, 1 a-c	§ 39, 1 a-d	§ 39, 1 a-e	§ 39, 1 a-f	Oppgave mangler	Antall av- sagte dommer
1946	8	6	19	31		64
1947	11	19	17	86		133
1948	5	20	23	61	1	110
1949	8	21	31	81		141
1950	3	12	20	69	4	108
Tils.						
1946-1950	35	78	110	328	5	556

Av disse personer hadde følgende antall hatt sikringsdom tidligere:

	1946	1947	1948	1949	1950
1 gang	6	11	4	11	13
2 ganger		1	3		5
3 »		1			

De sikringsbeslutninger som i årene 1946—50 er truffet vedkommende de i disse år sikringsdømte personer fordeler seg slik på de forskjellige grupper av sikringsforanstaltninger:

	§ 39, 1 a-c (anvisning av eller forbud mot bestemt oppholdssted, politiopekt, tilsyn eller avholdsplikt)		§ 39, 1 d (privat forpleining enten alene eller i forbindelse med de i § 39, 1 a-c nevnte sikringsmidler)		§ 39, 1 e (anbringelse i sinnssykeasyl, kur- eller pleieanstalt eller arbeidshus)		§ 39, 1 f (fengslig forvaring)		Ingen beslutning eller besluttet utvist		Til- sammen
	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	
1946	35	1	17	1	8	1	1				64
1947	68	5	20	2	19	4	4		10	1	133
1948	48	9	23	2	15	2	3		8		110
1949	67	6	27		17		4		20		141
1950	38	3	10	3	11		1		42		108
	256	24	97	8	70	7	13		80	1	556

¹⁾ Jfr. dette tidsskrift for 1950 side 167.

Antallet av sikringsdømte personer overfor hvem sikringen pr. 31/12—50 ikke var innstillet utgjorde 561 (520 menn og 41 kvinner) herav 491 (453 menn og 38 kvinner) dømt i tiden 1946—1950 og 70 (67 menn og 3 kvinner) dømt før 1946.

Av hele antallet var det truffet sikringsbeslutning for 514, mens det for de øvrige — 47 — ikke forelå noen sikringsbeslutning (enten fordi det ennå ikke forelå beslutning fra vedkommende statsadvokat eller fordi domfelte sonet ny straff).

De domfelte som pr. 31/12—50 var undergitt sikring var sikret slik:

	§ 39, 1 a-c		§ 39, 1 d		§ 39, 1 e		§ 39, 1 f		
Dømt i årene:	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	M.	Kv.	
1933—40	4		5		4		1		14
1941—45	30	2	10		13	1			56
1946	35	2	13		10				60
1947	69	6	14	3	16	2	4	1	115
1948	54	8	14		15	4	1		96
1949	65	6	32		12		3		118
1950	27	2	11	3	11		1		55
	284	26	99	6	81	7	10	1	
	310		105		88		11		514

De 70 personer som har dom fra årene 1933 til 1945 og fremdeles er undergitt sikring er i alt vesentlig enten slike som har sonet en lengre fengselsstraff før overføring til sikring eller slike som har fått lengstetiden for sikringen forlenget ved ny dom.

Antallet av nye *forvaringsdommer* etter strl. § 39 a har for de siste 5 år vært følgende:

1946	1947	1948	1949	1950
8	4	7	7	4

Antallet personer som utholdt forvaring etter strl. § 39 a pr. 31/12 i de siste 5 år (heri medregnet gjeninnsatte etter prøveløslatelse) utgjorde:

1946	1947	1948	1949	1950
39	29	21	12	14

Fengselsskole.

Fengselsskolen, som innstillet sin virksomhet da krigen kom i 1940, ble satt i gang igjen fra 17. april 1950 med et nytt kurs. Kurs er også holdt høsten 1950 og et nytt påbegyntes 2. april 1951. Skolens besty-

rer er Botsfengslets direktør, Andreas Hauge. Kursene, som holdes i Botsfengslet, varer ca. 10 uker, og har 22 elever fra hele landet. Der undervises i følgende fag:

1. Forbrytelsenes årsaker og bekjempelse.
2. Fengselsvesenets historie.
3. Strafferett og strafferettspleie.
4. Fengselskunnskap (herunder også fangebehandling).
5. Oppsynstjeneste og bevoktning. Visitasjon.
6. Samfunnslære.
7. Morallære.
8. Norsk, skriftlig og muntlig.
9. Rapportskrivning, opptak av forklaringer.
10. Psykologi og psykiatri. Personlighetsbedømmelse.
11. Regnskapsføring.
12. Sunnhetslære og hygiene.
13. Gymnastikk, herunder jiu-jitsu og våpenbruk. Fremtreden og oppføring.

De under punkt 4, 5, 8, 9 og 11 nevnte er eksamensfag.

Sikringsanstalt.

Der ble i løpet av høsten 1950 i samtlige reglementer gjort en del endringer. Av disse kan nevnes at klassesystemet i tvangsarbeidshusene ble opphevet og at fangene (og tvangsarbeiderne) ble gitt anledning til å røke og til å abonnere på dagsaviser. Samtidig ble arbeidspengene satt betydelig opp.

Sikringsanstalt.

Som nevnt i dette tidsskrift for 1950 side 171 foreslo Justisdepartementet i budsjettproposisjonen for 1950/51 at Ilebu fengsel skulle tas i bruk som sikringsanstalt, beregnet fortrinnsvis på anbringelse av sikrings- og forvaringsfanger etter henholdsvis § 39 e og § 39 a i straffeloven. Dette forslag ble godtatt og anstalten er fra 1. januar 1951 tatt i bruk under navnet *Ila sikringsanstalt*.

Landssvikfangene er med undtagelse av en syk livstidsfange dels overført til andre anstalter, dels løslatt. Ved å overføre belegget av landssvikfanger i Akershus landsfengsel til andre landssvikanstalter i stedet for som tidligere planlagt til Sem tvangsarbeidshus og pleieanstalt, unngikk man å overføre belegget i Sem til Ila.

Bortsett fra den ene foran nevnte landssvikfange består belegget i Ila av sikringsdømte (strl. § 39) og noen få forvaringsfanger (strl. § 39 a). Ved utgangen av mars 1951 var belegget 40, men det vil stige betraktelig i de kommende måneder.

Anstalten har 140 plasser, som fordeler seg med 94 i hovedanstalten, 12 i en egen isolasjonsavdeling, 20 i en åpen avdeling og 14 i sykeavdelingen.

Anstalten har foruten diverse verksteder et lite gårdsbruk og et forholdsvis stort gartneri.

Anstalten foreståes av en direktør og i stillingen er ved kongelig resolusjon av 22. desember 1950 konstituert *Helge Heltberg Gleditsch*, som var direktør for anstalten da den var landssvikanstalt.

Som anstaltens overlege er ansatt *Niels Kinnerød*.

Overlegen er ikke anstaltens leder, men han er direktørens nærmeste medarbeider, hvis mening det ifølge reglementet skal legges særlig vekt på når det dreier seg om de innsattes behandling.

Av overordnede funksjonærer ellers har anstalten følgende: Reservelege, prest, inspektør, sosialsekretær, lærer, forvalter og verksmester.

Reglement for anstalten er utferdiget af Justisdepartementet 12. desember 1950. Dette skiller seg fra fengselsreglementene på en rekke punkter.

Arbeidet med den nye *Berg arbeidsskole* i Sem v/ Tønsberg har fortsatt, men byggearbeidene er på grunn av den vanskelige materialsituasjon blitt forsinket slik at skolen ikke — som Justisdepartementet tidligere regnet med — kunne tas i bruk 1. april i år. Skolen vil formentlig ikke kunne settes i gang før juni—juli i år.

Som direktør for Arbeidsskolen er ved kongelig resolusjon av 1. september 1950 konstituert rektor *Karsten Heli*, som tiltrådte embetet 1. januar 1951. Andre stillinger er ennå ikke kunngjort, men det regnes i budsjettproposisjonen for 1951 med at skolen skal ha følgende tjenestemenn foruten direktøren: Inspektør, 3 kuratorer (sosialsekretærer) verksmester, gårdsbestyrer, 2 yrkeslærere, husmor, 2 husmorassistenter, kasserer, kontorassistent og 9 betjenter eller assistenter. Den nødvendige legehjelp og geistlig betjening er forutsatt å kunne ordnes som bistillinger.

Skolens elever vil bli fordelt på 3 oppholdsbygninger og det er da meningen at de 3 kuratorer skal være husfar i hver sin av disse bygninger. Det er videre forutsetningen at kuratorene ikke bare skal utføre en sosialsekretærs vanlige gjøremål, men også skal påta seg den nødvendige teoretiske undervisning og dessuten sørge for at elevene bruker sin fritid på en hensiktsmessig måte.

Legetilsynet ved *Opstad tvangsarbeidshus* har inntil desember ifjor vært utført av en lege i bistilling. Ordningen har etterhvert vist seg å være utilfredsstillende og spesielt har det psykiatriske tilsyn vært mangelfullt, idet man i de senere år ikke engang har kunnet få stillingen besatt med lege med psykiatrisk utdannelse. I forbindelse med opprettelsen av to åndssvakeanstalter på Nærland og Bakkebø har man fått ordnet legetilsynet ved felles lege for disse to anstalter og arbeids-

huset, slik at arbeidshuset dekker halve lønnen for overlegen. Bistillingen som lege er inndratt.

I overlegestillingen er ansatt reservelege ved Lierasylet, *Johannes Teodor Ramsfjell*. Han tiltrådte 15. desember 1950.

Benådningssaker.

I 1950 er innkommet til Justisdepartementet, Fængselsstyret 1653 benådningssøknader, heri medregnet søknader om ettergivelse av inn-
draging av utbytte av straffbare handlinger m.v..

Av disse er 506 søknader avgjort av Kongen.

I 486 tilfelle er benådning gitt helt eller delvis, mens de resterende 20 er avslått etter departementets innstilling.

For de øvriges vedkommende har sakene ligget slik an at departementet ikke har funnet det nødvendig å foredra sakene for Kongen, men har sendt dem tilbake med beskjed om departementets standpunkt.

Oslo, 12. april 1951.

Ole An. Herud.

DANSK KRONIK

De Forenede Nations konvention om forebyggelse af og straf for *folkedrab* (genocide), vedtaget af plenarforsamlingen den 9. december 1948, er den 25. maj 1951 blevet ratificeret af Danmark, efter at rigsdagen havde givet sit samtykke hertil. Konventionen omfatter både handlinger begået under krig og i fredstid. I art. 2 defineres folkedrab som visse »handling, der begås i den hensigt helt eller delvis at ødelægge en national, etnologisk, racemæssig eller religiøs gruppe som sådan«, — nemlig: »a) at dræbe medlemmer af gruppen, b) at tilføje medlemmer af gruppen betydelig legemlig eller åndelig skade, c) med forsæt at påføre gruppen levevilkår, beregnede på at bevirke gruppens fuldstændige eller delvise fysiske ødelæggelse, d) at gennemføre forholdsregler, der tilsigter at hindre fødsler indenfor gruppen, e) med magt at overføre en gruppes børn til en anden gruppe.« I art. 3 fremhæves særskilt — foruden fuldbyrdet folkedrab — sammensværgelse, direkte og offentlig tilskyndelse, forsøg og meddelagtighed. Konventionen trådte i kraft den 12. januar 1951. Danmarks ratifikation medfører overvejelser over, om det er nødvendigt eller hensigtsmæssigt at foreslå nogle nye regler i straffelovgivningen.

*

Forslaget til en lov om ændringer i bestemmelserne om *statsforbrydelser* har påny været fremsat i folketinget uden at blive vedtaget. Forslaget var på enkelte punkter ændret i forhold til det tidligere fremsatte. Den vigtigste ændring var, at bestemmelserne indeholdende hjemmel for dødsstraf var foreslået indføjjet i den militære straffelov som et nyt kapitel, på samme måde som det er sket i Norge. Dette for-